

Oficiul Român pentru Adopții

Adopția în România

principii - legislație - proceduri

Cuvânt înainte

Broșura „Adopția în România” se adresează specialiștilor care lucrează în adopție, precum și altor profesioniști care au tangență cu domeniul protecției drepturilor copilului. Această broșură își propune să prezinte noutățile aduse de actuala legislație din adopție, principiile care stau la baza reglementărilor în vigoare, precum și importanța parcurgerii fiecărei etape a procedurii adopției.

Abordarea domeniului adopției trebuie să acorde considerația cuvenită tuturor implicațiilor profunde trăite de copii, familii, profesioniști și chiar de întreaga comunitate. Această viziune presupune o responsabilitate foarte mare, asumată atât de familiile care doresc să adopte, cât și de specialiștii care intervin în diversele etape ale procedurii adopției deoarece adopția, prin esența sa, schimbă destine și vizează un grad deosebit de sensibilitate sufletească.

Prin prisma interesului superior al copilului, profesioniștii din adopție trebuie să acorde prioritate potrivirii dintre copilul adoptabil și familia adoptatoare. Familia adoptatoare va evita astfel capcana de a se raporta la un „copil ideal” (cu toate consecințele neplăcute care pot apărea) și își va asuma tot ceea ce ține de istoria de viață a „copilului real”, cu punctele lui sensibile, dar și cu resursele sale. Tot în acest context, doresc să menționez ca absolut necesară informarea copilului că este adoptat, de îndată ce capacitatea lui de înțelegere îi permite să afle acest lucru. În caz contrar, se instaurează un climat de neîncredere, nefast pentru dezvoltarea copilului deoarece îi induce reale probleme legate de propria identitate.

O descriere pe scurt a familiilor care doresc să adopte implică disponibilitate, generozitate, acceptare și deschidere către o altă ființă umană. Așteptând o perioadă îndelungată să devină părinți, dorința lor se cristalizează și crește afecțiunea cu care sunt capabile să înconjoare un copil. De multe ori o familie adoptatoare înțelege mai bine decât o familie biologică ce înseamnă dăruirea față de copil și ar putea să împărtășească experiențele sale în cadrul unei posibile „școli a părinților” unde părinți biologici și părinți adoptivi ar trebui să fie sprijiniți de către profesioniști în dezvoltarea abilităților parentale.

Situații dificile, tensionate pot surveni în evoluția unei familii adoptatoare, ca și în a oricărei alte familii. O percepție corectă a acestui fapt, fără exagerarea proporțiilor problemelor, încurajează abordarea deschisă a acestora pentru a se găsi

soluțiile optime. Eliminarea prejudecăților este necesară pentru a combate atitudinile discriminatorii față de copilul adoptat și față de adoptatori.

În încheiere doresc să subliniez că, în prezent, adopția în țara noastră este reglementată de o legislație modernă, europeană, care pune accent pe respectarea și garantarea drepturilor copiilor. Acest aspect reiese cu claritate din conținutul broșurii de față.

Theodora Bertzi
Secretar de Stat
Oficiul Român pentru Adopții

Introducere

Elaborarea noii legislații în domeniul adopției, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2005, a pornit de la constatarea că adopțiile în România (în special adopțiile internaționale) urmau anumite proceduri care intrau în contradicție cu convențiile internaționale ratificate de România (Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, Convenția Europeană a drepturilor omului și Convenția de la Haga asupra protecției copilului și cooperării în materia adopției internaționale).

Deși România a ratificat aceste convenții internaționale, prevederile acestora nu au fost respectate în totalitate. În plus, a existat o neconcordanță între prevederile internaționale și prevederile interne în materia adopției, ceea ce a dus la încălcarea unor drepturi ale copiilor din România.

În trecut erau primordiale dorințele adulților în raport cu nevoile copiilor: autoritățile române nu reprezentau întotdeauna drepturile copiilor, ci încercau să găsească un copil pentru o familie care dorea să adopte un copil. De asemenea, foarte puține demersuri se făceau pentru menținerea relației dintre copiii aflați în sistemul de protecție și părinții lor, existând cazuri în care se încuraja separarea copiilor de propriii părinți, dacă existau familii care doreau să adopte copiii respectivi. Nu se recunoșteau, astfel, drepturile părinților biologici în raport cu propriii copii, așa cum rezultă ele din prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului.

Prin urmare, situația existentă în domeniul protecției copilului în dificultate a impus revizuirea legislației în scopul restructurării sistemului și extinderii ariei de intervenție de la protecția copiilor aflați în dificultate la protecția drepturilor tuturor copiilor. Elaborarea pachetului legislativ în domeniul protecției copilului și adopției a avut loc în perioada 2002-2004 în colaborare cu un grup de experți desemnați de Comisia Europeană.

Principiile de la care s-a pornit în reglementarea adopției în România se referă la promovarea interesului superior al copilului și asigurarea stabilității și continuității în îngrijirea, creșterea și educarea copilului, ținând cont de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică, principii existente în Convenția ONU cu privire la drepturile copilului.

Conform noii legislații în domeniul adopției, un copil poate fi adoptat numai după ce au fost întreprinse toate demersurile pentru reintegrarea sa în familia biologică sau

integrarea în familia extinsă. Dacă aceste demersuri eșuează, specialiștii întocmesc planul individualizat de protecție al copilului care are ca finalitate adopția internă și înaintează instanței competente propunerea de deschidere a procedurii adopției interne și documentația aferentă acesteia. Instanța de judecată este singura abilitată să decidă deschiderea procedurii adopției interne pentru un copil.

Cu alte cuvinte, nu orice copil aflat în sistemul de protecție al copilului este adoptabil. Putem vorbi de adopție doar în cazul copiilor pentru care o astfel de operațiune juridică este în interesul lor superior.

Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului

Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului a fost ratificată de România conform Legii nr.18/1990. Această Convenție constituie cadrul de referință pentru toate reglementările naționale cu privire la protecția drepturilor copilului și reprezintă tratatul internațional în domeniul drepturilor omului care a fost ratificat de cele mai multe state ale lumii.

Conform articolului 21 din Convenției, în adopție, interesul superior al copilului trebuie să reprezinte „cea mai importantă rațiune”. Prin urmare, nici un alt interes, economic, politic, de siguranță a statului sau al celor care adoptă nu va prima și nici nu va fi considerat egal cu cel al copilului.

Articolul 20 prevede că orice copil care este, temporar sau permanent, lipsit de mediul său familial sau care, pentru protejarea interesului său superior, nu poate fi lăsat în acest mediu, are dreptul la protecție și asistență specială din partea statului. Protecția alternativă de care copilul va beneficia (și care poate include plasamentul familial, adopția sau, dacă este necesar, plasarea în instituții adecvate de îngrijire a copiilor) va trebui să garanteze drepturile copilului, în baza Convenției, și va lua în considerare necesitatea continuității în educația copilului, ținând cont de originea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică.

O adopție poate avea loc numai dacă părinții naturali nu doresc să aibă grijă de propriul copil (chiar și după ce au fost informați despre serviciile de sprijin existente și au beneficiat de consiliere de specialitate) sau se stabilește că sunt incapabili să-și asume această responsabilitate; orice legislație care permite adopții în condiții mai puțin restrictive ar duce, probabil, la încălcarea atât a drepturilor copiilor, cât și a celor ale părinților naturali, stabilite de Convenție.

Prezentarea

Oficiului Român pentru Adopții

Oficiul Român pentru Adopții este organul de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Guvernului, care coordonează și supraveghează activitățile de adopție și realizează cooperarea internațională în domeniul adopției.

Oficiul are rolul de a aduce la îndeplinire obligațiile asumate de statul român în materia adopției prin convențiile și tratatele internaționale la care România este parte, de a pune în aplicare și de a urmări și asigura aplicarea unitară a legislației în domeniul adopției.

Oficiul este condus de un secretar de stat numit prin decizie a primului-ministru. Secretarul de stat conduce întreaga activitate a Oficiului și îl reprezintă în raporturile cu Guvernul, cu ministerele și celelalte organe de specialitate ale administrației publice centrale, cu autoritățile administrației publice locale, cu alte instituții publice, precum și cu persoane juridice și fizice, române sau străine.

Oficiul îndeplinește următoarele atribuții principale:

- elaborează proiecte de acte normative, norme și metodologii în domeniul adopției;
- constituie evidența centralizată a copiilor pentru care a fost încuviințată deschiderea procedurii de adopție, a copiilor încredințați în vederea adopției și a copiilor adoptați;
- ține evidența centralizată a familiilor/persoanelor atestate ca apte să adopte;
- transmite, la cerere, Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) lista centralizată a familiilor/persoanelor atestate ca apte să adopte, în situația în care există copii adoptabili pe raza județului respectiv și pentru care nu s-a putut identifica o familie/persoană adoptatoare din același județ;
- stabilește măsurile necesare pentru evitarea încuviințării unor adopții supuse eșecului, a obținerii oricăror foloase materiale necuvenite și a oricăror tendințe de trafic de copii;

- încheie acorduri de colaborare cu autoritățile centrale din alte state, cu organismele private autorizate sau acreditate care au atribuții în domeniul adopției.

Legea nr. 273/2004:

regimul juridic al adopției (copilul în centrul atenției) și procedura adopției

Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2005. În reglementarea noii legislații în domeniul adopției s-a pornit de la următoarele principii:

- principiul interesului superior al copilului,
- principiul creșterii și educării copilului într-un mediu familial,
- principiul continuității în educarea copilului ținând cont de originea sa etnică, culturală și lingvistică,
- principiul informării copilului și luării în considerare a opiniei acestuia în raport cu vârsta și gradul său de maturitate,
- principiul celerității în îndeplinirea oricăror acte referitoare la procedura adopției.

O familie pentru fiecare copil

Elementul central al legii îl constituie identificarea unei familii pentru un copil adoptabil, nu a unui copil pentru o familie. Cu alte cuvinte drepturile copilului sunt prioritare și vor fi luate în permanență în considerare înaintea nevoilor și dorințelor unei familii care dorește să adopte un copil. De menționat este faptul că se iau în considerare și se respectă dorințele familiilor potențial adoptatoare, dar nu li se acordă prioritate în raport cu nevoile copilului, ci se analizează măsura în care ele corespund interesului superior al copilului.

Copilul - punctul de plecare în procedura adopției

Se începe procedura adopției datorită copilului pentru care specialiștii au stabilit că adopția este cea mai bună soluție, nu pentru că există adulți care doresc să adopte un anumit copil sau adulți care sunt în căutarea unui copil.

Doar serviciile specializate de adopție intervin în procedura adopției

Profesioniștii Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) întreprind toate demersurile pentru identificarea unei persoane/familii adoptatoare pentru fiecare copil care nu poate fi crescut de propriii lui părinți, iar integrarea în familia extinsă (rudele până la gradul IV inclusiv) nu poate fi făcută sau ar fi în detrimentul copilului. Activitatea în cadrul acestor servicii este multidisciplinară și trebuie să implice profesioniști (psihologi, asistenți sociali, psihopedagogi, juriști, etc.) calificați să lucreze cu familiile și copiii și care să fie ghidați de etica profesională și de o moralitate fără echivoc.

Ce înseamnă că un copil este adoptabil?

Un copil are statutul de copil adoptabil dacă instanța de judecată a deschis procedura adopției interne pentru copilul respectiv, fapt ce implică încetarea oricăror raporturi juridice cu părinții biologici și celelalte rude din familia naturală.

Adoptabilitatea unui copil este o condiție preliminară a identificării unei familii adoptatoare pentru acel copil. Un copil devine adoptabil doar în baza hotărârii judecătorești definitive și irevocabile de deschidere a procedurii adopției interne emisă de instanța de judecată competentă.

Adoptabilitatea unui copil nu este doar un concept juridic. Trebuie avuți în vedere factorii psihologici, sociali și medicali înainte de stabilirea deschiderii procedurii adopției interne a unui copil.

Deschiderea procedurii adopției interne pentru un copil implică următoarele etape premergătoare:

- copilul are nevoie de o familie adoptatoare (planul individualizat de protecție al copilului are ca finalitate adopția națională); toate demersurile de integrare a copilului în familia biologică sau extinsă au eșuat;
- din punct de vedere psiho-socio-medical, copilul poate beneficia de pe urma adopției; trebuie menționat faptul că din cauza anumitor experiențe traumatizante anterioare (separarea de părinți, separarea de anumite persoane de referință, eventuale abuzuri emoționale, etc) disponibilitatea emoțională a copilului pentru a forma legături de atașament cu o nouă familie poate fi diminuată, iar capacitatea sa de adaptare la un mediu familial nou poate fi limitată.

Procedura adopției naționale

PASUL I: Copil adoptabil

Un copil poate fi adoptat doar după ce instanța de judecată a deschis procedura adopției interne, iar hotărârea a rămas definitivă și irevocabilă. Din acel moment copilul devine adoptabil, iar profesioniștii DGASPC pot începe demersurile de identificare a celei mai potrivite familii adoptatoare pentru copilul respectiv. Pentru ca o persoană/familie să poată adopta un copil, aceasta trebuie să fie atestată ca aptă să adopte.

PASUL II: Depunerea cererii

Orice persoană/familie care are domiciliul legal pe teritoriul României și care dorește să adopte un copil depune la DGASPC din județul/sectorul în care domiciliază o cerere în acest sens, însoțită de anumite acte/documente menționate în lege (cazier judiciar, adeverință medicală, caracterizări de la locul de muncă, motivația de a adopta și așteptările în legătură cu copilul pe care ar dori să îl adopte, dovada spațiului, dovada veniturilor, etc.)

Aceste documente sunt necesare pentru a-i ajuta pe profesioniști să cunoască familia respectivă înainte de începerea evaluării propriu-zise, să aibă un punct de plecare pe baza căruia să aprofundeze evaluarea familiei astfel încât să poată lua decizia acordării sau neacordării atestatului de persoană/familie aptă să adopte.

PASUL III: Procesul de evaluare

Procesul de evaluare cuprinde: evaluare socială, evaluarea psihologică și pregătirea în vederea asumării în cunoștință de cauză a rolului de părinte.

Evaluarea este un proces complex, planificat, prin care se urmărește istoricul persoanei/familiei, evoluția, dinamica și funcționarea acesteia în timp, interacțiunile din cadrul familiei și în comunitate, capacitățile parentale. Pregătirea constă în frecventarea unor cursuri susținute de specialiști pe baza unei programe de pregătire.

În urma evaluării și pregătirii persoanei/familiei, specialiștii iau decizia acordării sau neacordării atestatului de persoană/familie aptă să adopte.

PASUL IV: Includerea fiecărei familii atestate în evidența DGASPC, precum și în lista centralizată la nivel național de către Oficiu

Persoana/familia atestată ca aptă să adopte va fi inclusă atât în evidența DGASPC, cât și în lista centralizată la nivel național de către Oficiu.

Din acest moment, familia va aștepta potrivirea cu un copil adoptabil pe care DGASPC consideră că respectiva familie îl poate crește și educa.

Trebuie menționat faptul că nu se caută un copil pentru familia atestată ca aptă să adopte, ci se începe potrivirea cu un copil doar dacă specialiștii consideră că familia respectivă ar putea răspunde nevoilor acelui copil adoptabil.

Prin urmare, nu orice familie care are atestat va adopta un copil. Demersurile DGASPC se fac pornind de la nevoile și particularitățile copilului.

PASUL V: Stabilirea compatibilității între copil și familia/persoana potențial adoptatoare

Procesul de stabilire a compatibilității dintre copil și persoană/familie constă în identificarea și selectarea celei mai potrivite persoane/familii căreia îi poate fi încredințat un copil în vederea adopției.

Dacă în urma acestui demers nu poate fi identificată o familie care să răspundă nevoilor copilului adoptabil și care să domicilieze în județul/sectorul de domiciliu al copilului, DGASPC solicită de la Oficiu lista centralizată a familiilor apte să adopte. DGASPC identifică din această listă persoane/familii adoptatoare, luând în considerare nevoile și particularitățile copilului adoptabil, precum și preferințele familiei și capacitățile parentale.

Potrivirea se face de către o echipă de specialiști responsabili cu adopția (asistent social, psiholog) de la nivelul DGASPC și cuprinde 2 etape: potrivirea teoretică (constă în analiza și luarea în considerare a tuturor informațiilor referitoare la copil, la familia lui biologică și la persoana/familia adoptatoare) și potrivirea practică (întâlniri între copil și familie în vederea dezvoltării treptate a relațiilor dintre aceștia).

PASUL VI: Încredințarea în vederea adopției

Ca urmare a parcurgerii etapei de potrivire/stabilire a compatibilității dintre copil și familia adoptatoare, la propunerea specialiștilor DGASPC, instanța judecătorească încredințează copilul în vederea adopției pentru o perioadă de 90 de zile. În această perioadă, DGASPC efectuează vizite la domiciliul familiei în vederea monitorizării evoluției copilului și relațiilor dintre copil și familie, întocmind în acest sens rapoarte bilunare.

PASUL VII: Încuviințarea adopției

La sfârșitul perioadei de încredințare în vederea adopției, specialiștii DGASPC elaborează un raport final care se transmite instanței de judecată competente; acest raport

cuprinde concluziile cu privire la evoluția relațiilor dintre copil și persoana/familia adoptatoare, precum și propunerea de încuviințare a adopției. Instanța de judecată încuviințează adopția luând în considerare propunerea DGASPC în acest sens.

După încuviințarea adopției, profesioniștii DGASPC de la domiciliul copilului monitorizează trimestrial, pentru o perioadă de 2 ani, evoluția copilului în cadrul familiei adoptatoare. În această perioadă, profesioniștii DGASPC vor furniza și vor asigura accesul copilului și familiei la servicii post-adopție, în funcție de nevoile identificate.

Procedura adopției este reprezentată grafic în anexele 1-5.

Noutățile

aduse de actuala lege privind regimul juridic al adopției

Adopția ca instituție de drept civil

Conform noii legislații, adopția este considerată o instituție de drept civil, nemaifiind abordată ca o măsură de protecție specială, așa cum era considerată în legislația anterioară. Cu alte cuvinte, adopția nu se mai adresează în mod automat tuturor copiilor care au nevoie de o măsură de protecție specială, ci doar copiilor pentru care o astfel de operațiune juridică este potrivită nevoilor și situației lor particulare.

Deschiderea procedurii adopției interne de către instanță și numai după verificarea tuturor demersurilor pentru reintegrare/integrarea copilului în familie

Un copil devine adoptabil doar în urma verificării de către instanța de judecată a tuturor demersurile întreprinse de DGASPC pentru reintegrarea copilului (separat de părinții săi) în familia biologică sau integrarea lui în familia extinsă, precum și a audierii părinților biologici în vederea exprimării consimțământului la adopție.

Consilierea familiei biologice înainte de exprimarea consimțământul în fața instanței de judecată

Instanța de judecată verifică dacă părinții copilului își exprimă consimțământul în mod liber și dacă acest consimțământ nu este în nici un fel influențat de alte persoane care ar putea avea un beneficiu de pe urma adopției copilului.

Profesioniștii DGASPC trebuie să sprijine și să consilieze familia biologică înainte de exprimarea consimțământului pentru ca aceasta să poată lua în considerare și alte alternative la adopția propriului copil și să înțeleagă efectele ulterioare ale acestui consimțământ asupra ei și copilului în ceea ce privește filiația și rudenția în raport cu

ceilalți membri ai familiei extinse, care vor înceta o dată cu încuviințarea adopției.

Dreptul de a consimți la adopție al părintelui decăzut din drepturile părintești sau acelaia căruia i s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești

Justificarea acestei soluții vine, pe de o parte, din caracterul provizoriu, reversibil al măsurii decăderii din drepturile părintești și, pe de altă parte, din caracterul permanent și ireversibil pe care adopția îl are asupra filiației firești și rudeniei în raport cu ceilalți membri ai familiei extinse.

Stabilirea compatibilității dintre copil și familia adoptatoare

Începerea potrivirii nu garantează încuviințarea unei adopții, ci înseamnă începerea demersurilor pentru stabilirea unei relații între un copil anume și o persoană/familie anume. Prin potrivire/stabilirea compatibilității se încearcă identificarea celei mai potrivite familii pentru a răspunde nevoilor și caracteristicilor unui anumit copil.

Această etapă are o importanță deosebită în procesul de adopție, fiind primordială pentru reușita unei adopții. Succesul potrivii înseamnă o convergență între nevoile și particularitățile unui copil și așteptările și caracteristicile unei persoane/familii.

Concluzii

În prezent, adopția în România este reglementată de o legislație modernă, europeană, în concordanță cu tratatele internaționale ratificate de România și cu practicile europene în domeniul adopției.

Trecutul în acest domeniu este unul foarte tumultuos; adopția internațională în România a fost considerată, în anii '90, un fenomen asociat corupției și criminalității. Comunitatea internațională a semnalat în multe rânduri aceste neregularități. Au fost elaborate rapoarte, atât de experți români, cât și străini, care atrăgeau atenția asupra nenumăratelor ilegalități care aveau loc în sistemul adopțiilor internaționale din România. În plus, adopțiile internaționale erau considerate prioritare în detrimentul celor naționale, ceea ce a dus la nedezvoltarea sistemului de adopție națională.

În anul 2002 s-a început elaborarea unei noi legislații în domeniul protecției drepturilor copiilor și adopției, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2005.

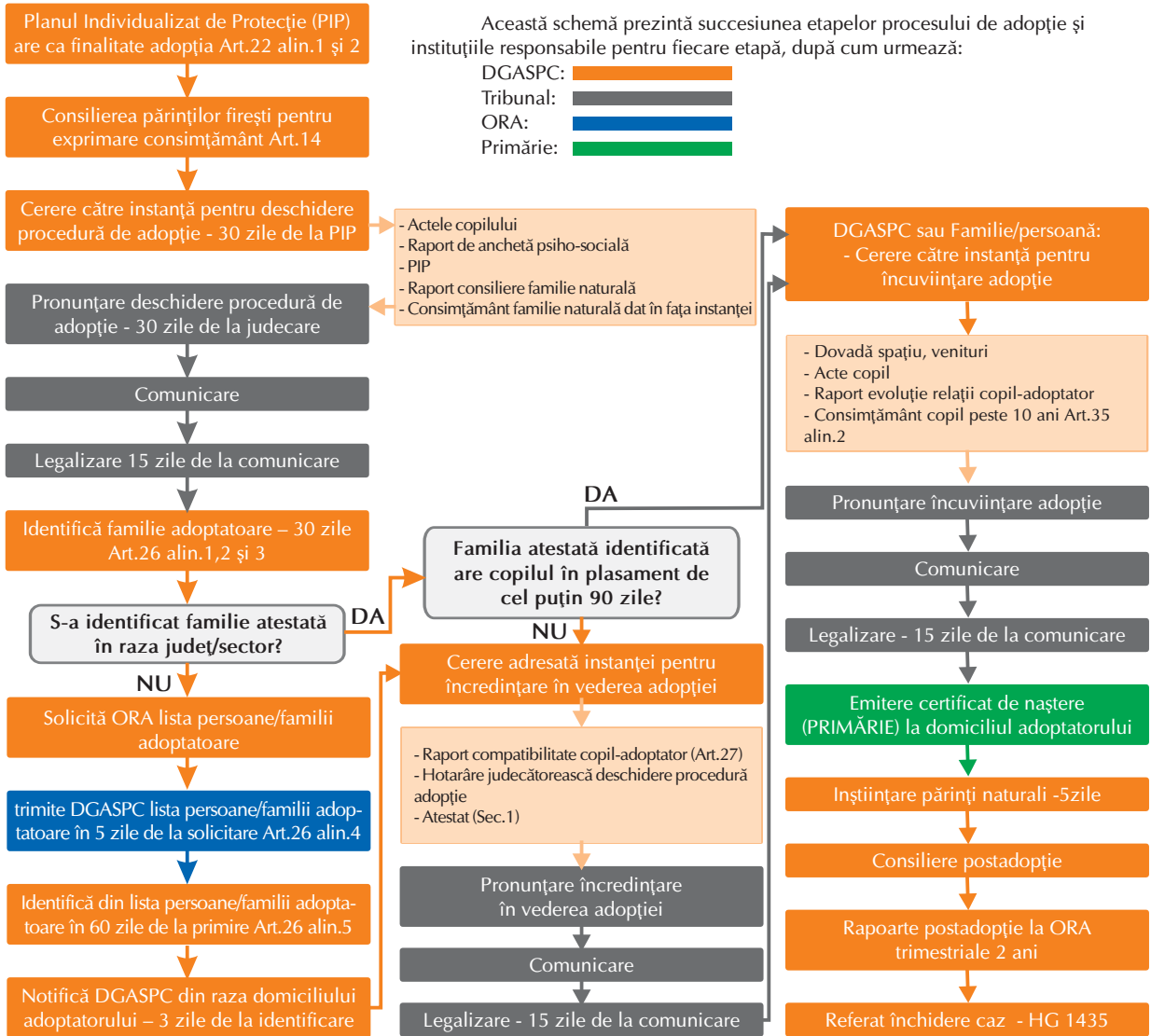
Evoluția în domeniul adopției naționale, conform reglementărilor legale în vigoare, este strâns legată de sistemul de protecție a copilului în ansamblu.

Astfel, adopția poate fi considerată ca soluție alternativă doar pentru copiii din sistemul de protecție pentru care nu s-a reușit reintegrarea sau integrarea în familie. Se iau în considerare în permanență drepturile pe care le au părinții biologici în raport cu propriii copii, chiar și în situația în care copiii nu locuiesc împreună cu părinții lor și se promovează menținerea relației dintre copii și părinți.

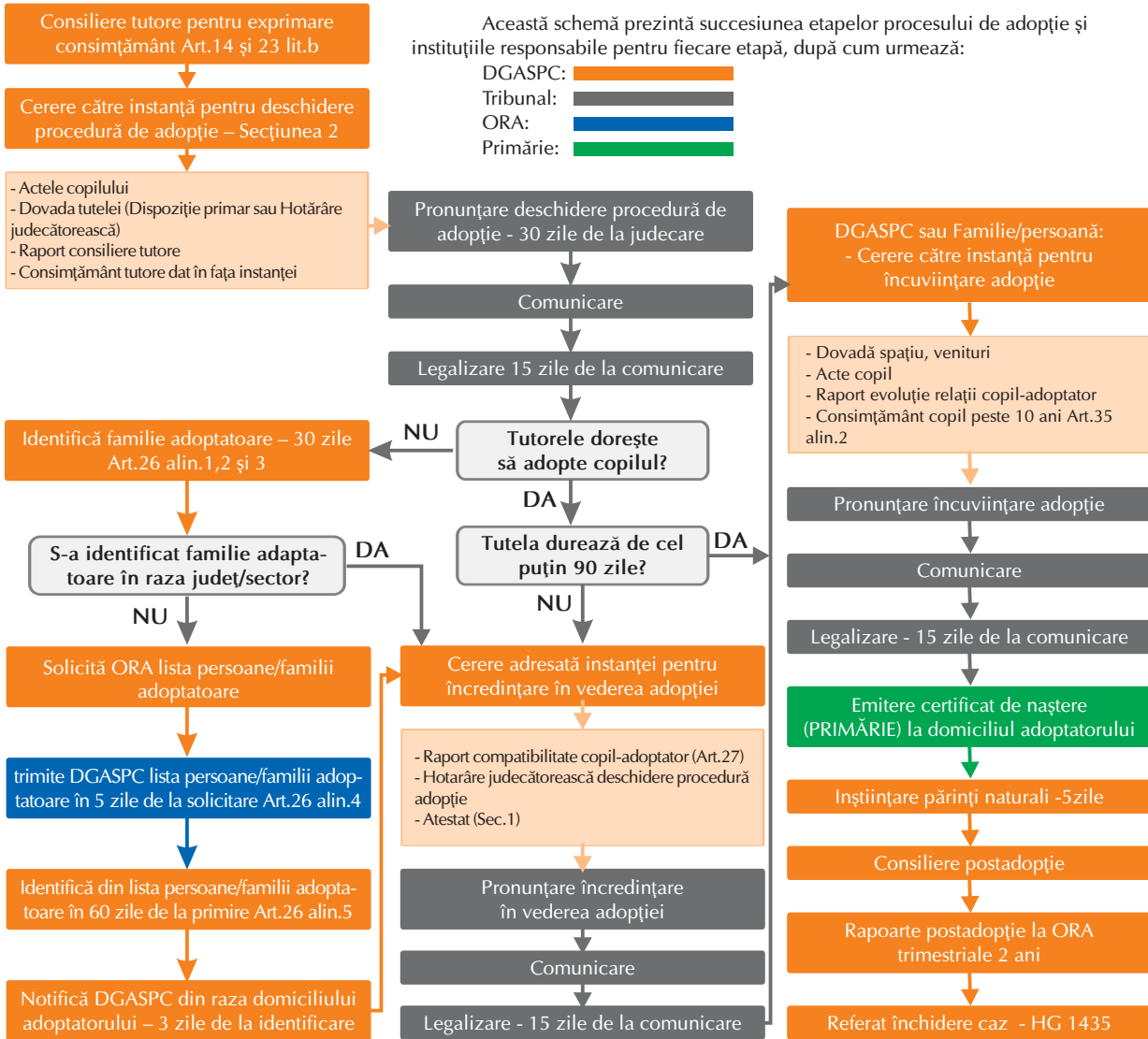
Unul dintre obiectivele principale ale Oficiului Român pentru Adopții este dezvoltarea unui sistem viabil de adopție națională. Un astfel de sistem trebuie să fie capabil să identifice o familie adoptatoare română pentru fiecare copil separat permanent de îngrijirea familiei de origine și pentru care adopția este în interesul său superior.

Prin urmare, funcționarea eficientă a sistemului de adopție națională implică, pe lângă colaborarea între toți profesioniștii care lucrează în sistemul de protecție a copilului în vederea implementării legislației, formarea inițială și continuă a profesioniștilor din domeniul adopției și dezvoltarea serviciilor de sprijin pre-adopție și post-adopție în beneficiul copiilor și familiilor implicate în procedura adopției.

ANEXA 1: Adopția unui copil pentru care a fost stabilit plasamentul ca măsură de protecție

ANEXA 2: Adopția unui copil pentru care s-a instituit tutela

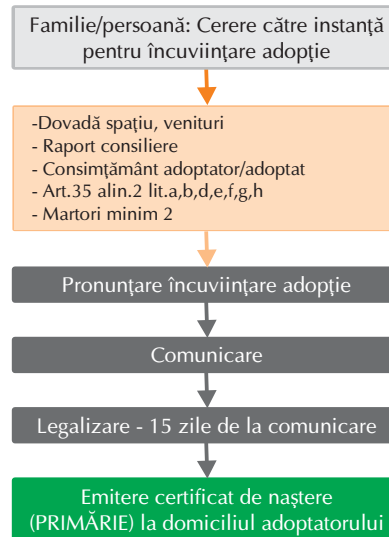
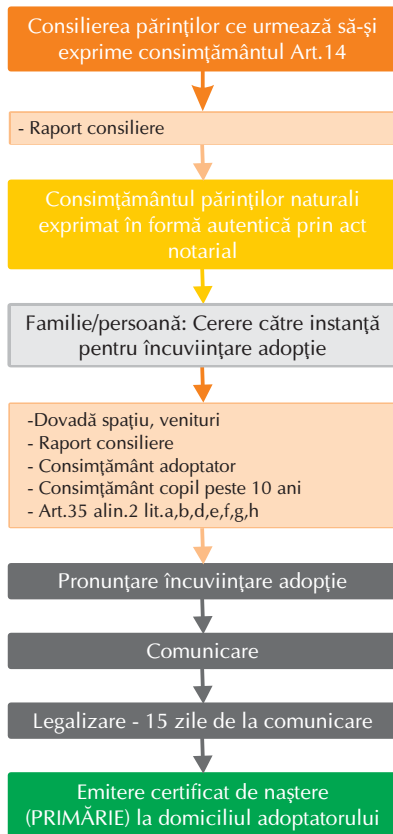

ANEXA 3: Adopția copilului soțului/soției

ANEXA 4: Adopția unei persoane majore

Schemele următoare prezintă succesiunea etapelor procesului de adopție și instituțiile responsabile pentru fiecare etapă, după cum urmează:

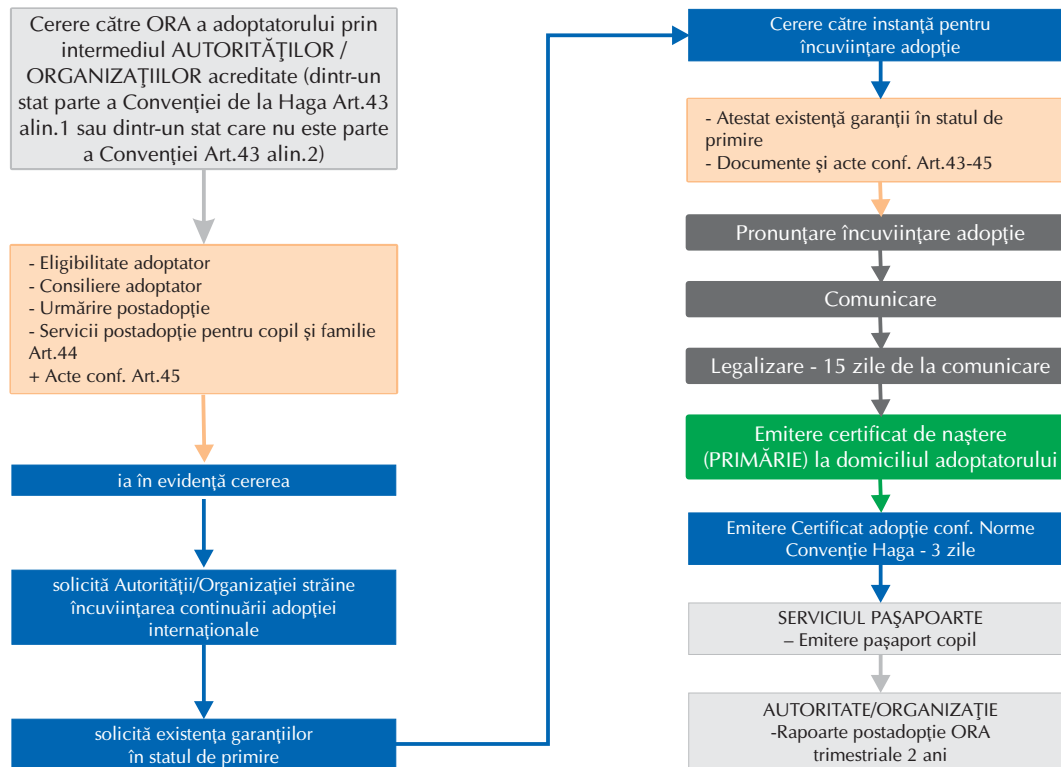
- DGASPC:
- Tribunal:
- Primărie:
- Notariat:

ANEXA 5: Adopție internațională

Schema următoare prezintă succesiunea etapelor procesului de adopție și instituțiile responsabile pentru fiecare etapă, după cum urmează:

Tribunal:
 ORA:
 Primărie:

Oficiul Român pentru Adopții

Str. Muzeul Zambaccian nr. 29,
sector 1, București, cod 011872

Tel: 021.230.13.51, 021.230.13.62

Fax: 021.230.13.20

e-mail: secretariat@adoptiiromania.ro

website: www.adoptiiromania.ro

